

Un segle breu: Col·lecció MACBA

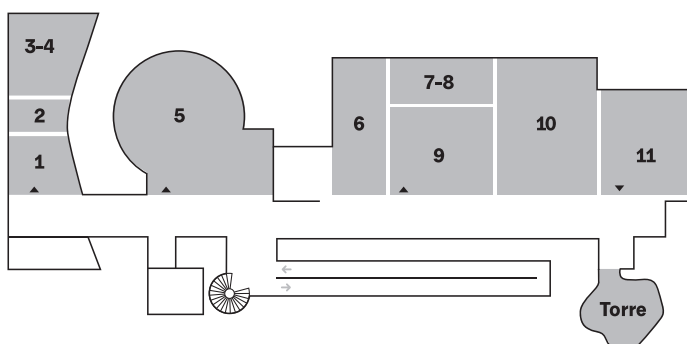

Joan Rabascall, *Atomic Kiss* [detall], 1968. Col·lecció MACBA. Dipòsit de l'Ajuntament de Barcelona. © Joan Rabascall, VEGAP, Barcelona, 2018. Foto: Tony Coll

Aquesta presentació proposa un recorregut cronològic per la Col·lecció MACBA des de 1929 fins a l'actualitat. Inclou moltes de les obres més emblemàtiques de la Col·lecció, en un seguit d'àmbits dedicats a les etapes i moments més significatius. Comissariada per l'equip curatorial del MACBA, posa èmfasi en les presentacions i experiències canviants de l'art al llarg de les nou dècades que conformen aquest «segle breu».

Recorregut recomanat

Edifici Meier

Sala 1

LES PRIMERES DÈCADES del segle XX van ser testimoni d'una ruptura amb les formes d'art establertes i d'una profunda transformació en el camp de la reflexió estètica. La idea d'una avantguarda artística, sumada a valors com la novetat i l'originalitat, van conduir a una experimentació radical amb materials i formes. Entre les principals tendències de l'avantguarda destacaven les que intentaven construir llenguatges artístics de l'universal i l'utòpic a partir d'un enfocament analític de les formes.

En aquest context de tensió entre tradició i radicalisme, va tenir lloc a Barcelona l'Exposició Internacional de 1929, que va comportar una transformació urbana molt important a la ciutat. L'esdeveniment responia al desig de connectar amb nous desenvolupaments tècnics i amb els llenguatges artístics i arquitectònics més avançats de l'avantguarda internacional. A més de mostrar al món el potent desenvolupament industrial català, l'Exposició va projectar Barcelona com a capital turística.

Sala 2

LA GUERRA CIVIL ESPANYOLA (1936-1939) va ser també una guerra d'imatges. Artistes i cineastes es van implicar, a través dels mitjans d'expressió respectius, en la difusió de les diverses ideologies polítiques en joc. Dins el territori fidel al Govern de la República, el disseny de cartells va tenir una rellevància especial. Es va recórrer als llenguatges visuals i tipogràfics més avançats de l'avantguarda internacional per comunicar missatges amb claredat a un públic de masses.

En l'àmbit cinematogràfic, va ser fonamental l'aportació feta pel moviment anarquista a través del Sindicat Unificat d'Espectacles Públics de la CNT, amb la producció de pel·lícules que tractaven temes com les col·lectivitzacions revolucionàries en l'agricultura o el paper de les milícies populars en la resistència antifeixista. La implicació dels artistes en el Pavelló de la República a l'Exposició Internacional de París de 1937 és un exemple de l'ús de l'art amb l'objectiu d'internacionalitzar el conflicte i aconseguir suports a la causa.

Sales 3 i 4

DURANT ELS ANYS posteriors a la Guerra Civil i un cop acabada la Segona Guerra Mundial, els artistes van explorar formes divergents d'abstracció. Articulades sovint com una confrontació entre l'abstracció geomètrica i l'art concret, d'una banda, i una abstracció que explorava la matèria i l'estètica informalista de l'altra, aquestes dues tendències principals també van experimentar diversos graus de proximitat. Malgrat que algunes vessants posteriors d'art concret van seguir el camí de l'abstracció utòpica obert per l'avantguarda internacional, van començar a sorgir en la pràctica artística elements d'organicitat, biomorfisme i gest. De manera semblant, es poden detectar exemples de formes geomètriques en l'abstracció més material.

Totes dues tendències, associades a un ressorgiment de la burgesia a la qual, tanmateix, s'oposen, es poden entendre com un mitjà per abordar la creació artística després de la traumàtica experiència de la guerra i la violència. No es tractava, necessàriament, d'una manera de defugir les conseqüències del conflicte, sinó d'eines per examinar, encara que fos indirectament, la naturalesa de la humanitat.

Sala 5

ALS ANYS SEIXANTA l'art es va impregnar d'imatges de la publicitat i dels mitjans de comunicació. Els artistes van començar a experimentar amb aquests nous llenguatges visuals, que sovint eren emprats per abordar qüestions polítiques candents i com una via molt efectiva per reclamar llibertat d'expressió.

Les revoltes del maig de 1968 a diverses parts del món, el procés de descolonització, així com els moviments a favor dels drets civils, feministes i pacifistes, van convergir en una època de canvi turbulent i lluita contracultural en el si d'una societat que es transformava i s'enfrontava a les seves contradiccions.

En el cas de l'Estat espanyol, la realitat social i política estava definida per la dictadura franquista (1939-1975) i per una societat conservadora amb una profunda empremta catòlica. Aquest context «gris» (un color que, a més de descriure el sentiment de viure sota la dictadura, era el dels uniformes de la policia de l'època) va suscitar pràctiques artístiques que comprenien des de la denúncia fins a la ironia -un recurs per burlar la censura. A través de la seva obra, els artistes van configurar una iconografia crítica, de vegades remetent a l'estètica del còmic, que coexistia amb els espais alternatius de la psicodèlia.

Sala 6

A FINALS dels seixanta, els artistes van desenvolupar noves estratègies per abordar el tema de la ciutat. Se'n van servir per elaborar un discurs que revelava el caràcter conflictiu de la planificació urbana i l'empobriment de l'oferta d'espai públic destinat als seus habitants.

Des de 1970 Nova York va esdevenir l'exemple paradigmàtic de morfologia arquitectònica i urbana, que demostrava com els canvis en el teixit de la ciutat n'alteraven la distribució social.

A la degradació de les àrees urbanes van seguir les inversions immobiliàries a gran escala i els processos de gentrificació que comporten. Així, els edificis abandonats, l'especulació immobiliària, la impossibilitat de l'espai públic i l'existència dels sensesostre es van convertir en la primera matèria i el tema per excel·lència de la crítica artística compromesa socialment. Les obres d'art soscavaven el discurs oficial del nou urbanisme i la seva concepció de la ciutat, suposadament asèptica i aliena al conflicte.

Sales 7 i 8

A FINALS dels anys seixanta i durant els setanta es va produir l'eclosió d'una nova era de feminisme radical i activisme feminista, en un marc més ampli de contracultura o moviments antisistema, que va adoptar formes diferents arreu del món. Aquesta lluita feminista es troba a la base de l'obra d'una multitud de dones artistes, o fins i tot en un context social determinat. N'hi ha moltes que van recórrer a la cosificació de la dona en l'art més convencional i en els mitjans de comunicació, així com a la creació i difusió d'estereotips femenins per part de la publicitat, per denunciar el paper subaltern de la dona en la societat.

De manera semblant, sovint van utilitzar el cos (a través de la sexualitat, la maternitat i l'atractiu físic), l'espai (com l'àmbit domèstic), el llenguatge, els objectes, atributs i colors associats amb la feminitat o qualificats de «femenins» exacerbant-ne les connotacions pejoratives, un recurs deliberadament irònic per deconstruir i dinamitar aquestes associacions. Algunes artistes van anar més lluny i van criticar estereotips de gènere més amplis.

Sala 9

ALS ANYS VUITANTA, art i activisme van estrènyer la seva relació. Els artistes van crear obres radicalment vinculades al carrer o a qualsevol domini fora de l'estudi, expressant-se a través del grafiti, el còmic o l'encartellada sense permís. En paral·lel a l'avanç del feminisme, l'antiracisme, els drets de gais i lesbianes i les polítiques de la identitat, es van desenvolupar formes artístiques i d'activisme que abordaven qüestions concretes com la crisi de la sida. Altres aspectes que van ser blanc de les crítiques de l'art activista van ser l'expansió del neoliberalisme, les polítiques econòmiques de lliure mercat i les intervencions neocolonials.

La cultura popular i el culte a les celebritats també va exercir una enorme fascinació sobre els artistes, impactats per la creació de nous formats com el videoclip i la cadena MTV, així com per la producció de fanzines, un mitjà d'expressió informal associat a les subcultures que permetia curtcircuitar la cultura de l'establishment. L'art, juntament amb la moda i el disseny gràfic, va passar a estar dominat per nous colors sintètics, intensos i fluorescents.

Sala 10

MENTRE LES POLÍTIQUES de la identitat continuaven influïnt l'art a principis de la dècada dels noranta, quan encara es negociava el llegat del minimalisme i la seva tendència a defugir tot el que fos personal, els artistes van començar a treballar amb escenografies i instal·lacions a gran escala d'una manera que, malgrat les referències al minimalisme, explorava temàtiques d'un alt contingut personal o polític. Les al·lusions al cos sovint s'expressaven a través de la seva absència, o mitjançant attrezzo, pròtesis i accessoris que servien per modificar-lo, o mitjançant mobles o altres objectes que podien substituir-ne una part o el cos sencer.

Sota aquestes pràctiques batejava una nova consciència de la història en acostar-se la fi del segle i del mil·lenni. Es tractava d'un sentiment marcat per la consciència de la violència que havia dominat la història del segle XX, intensificat després de la caiguda del mur de Berlín el 1989 i l'inici de l'era postcomunista i, de la mateixa manera, un temps marcat pels debats entorn del postcolonialisme.

L'ART MÉS RECENT s'ha centrat en la crítica de les relacions econòmiques regides pel neoliberalisme i la globalització i, simultàniament, ha examinat les relacions humanes dominades per la geopolítica i les desigualtats en la distribució del poder. Dins la nostra economia transnacional, el mar obert constitueix un espai econòmic per a la mobilitat de mercaderies, però és també un espai en disputa on es desenvolupa un tens debat social i polític. Si les mercaderies viatgen lliurement en vaixells de càrrega, les persones veuen restringida la seva mobilitat encara que siguin víctimes de persecució i violència. Es perfila un rígid contrast lingüístic i conceptual entre els qui són considerats migrants econòmics i els refugiats.

Els artistes s'han centrat en l'economia marítima prenent com a exemple el transport del gas natural; han posat de manifest la crisi migratòria a través de restes d'embarcacions utilitzades per migrants i ara remodelades en forma de paviment de parquet; o han denunciat la interrelació entre capitalisme, treball i política a través de les llegendes que acompanyen els fotoreportatges sobre els moviments internacionals de resistència contra les polítiques econòmiques injustes, l'abús de poder i la repressió política.

Torre

HYDRA DECAPITA de The Otholit Group evoca el món subaquàtic imaginat pel duo de música electrònica de Detroit Drexciya. Es tracta d'un món habitat pels descendents dels africans llançats al mar des dels vaixells d'esclaus, com el *Zong*, durant la travessia de l'Atlàntic o el «passatge intermedi» el 1781. Aquesta atrocitat es va dur a terme amb l'objectiu de cobrar l'assegurança per la «càrrega» perduda en alta mar. El reduït llenguatge visual de la pel·lícula, que se centra en l'oceà i s'acompanya de música electrònica contemplativa i de veus, entreteixeix diverses referències històriques: el *Zong*; la pintura de J. M. W. Turner titulada *The Slave Ship* (1849), que al·ludeix al terrible esdeveniment; i l'anàlisi del crític John Ruskin d'aquesta pintura. Utilitzant el tràfic d'esclaus com a al·legoria, *Hydra Decapita* combina mite i història per examinar les intricades relacions entre poder, mort, globalització, abstracció i el sistema de capital financer contemporani.

Visites comentades i accessibles

Incloues en el preu de l'entrada. Consulteu horaris i idiomes a macba.cat

Parlem de...

Col·lecció MACBA

Amb Tanya Barson, Antònia M. Perelló i Domènec, entre d'altres.

Dissabtes a les 18 h

Entrada gratuïta

Amics del MACBA

Visita exclusiva a l'exposició

A càrrec d'Antònia M. Perelló.

Dimecres 7 de novembre, 18 h

App del MACBA

Instal·la't la nostra app i gaudeix d'imatges, audioguies i fitxes explicatives de les obres de la Col·lecció MACBA, informació detallada de les exposicions temporals i activitats, vídeos, curiositats i tota la informació pràctica d'accés al museu.

iOS

android

Fes-te Amic del MACBA a partir de 15 € l'any

Gaudeix d'entrada gratuïta i il·limitada a les exposicions temporals i a la Col·lecció permanent, visites comentades i activitats a les sales.

Descobreix el programa d'Amics i els seus beneficis a macba.cat.

Horaris

Dilluns, dimecres, dijous i divendres, d'11 a 19.30 h (del 25 de juny al 24 de setembre, d'11 a 20 h)
Dimarts no festius, tancat
Dissabtes, de 10 a 20 h
Diumenges i festius, de 10 a 15 h

L'entrada del museu té validesa durant un mes. Activeu-la a la recepció i torneu tantes vegades com vulgueu.
Dissabtes, de 16 a 20 h, l'accés al museu és gratuït.

MACBA

Museu d'Art Contemporani de Barcelona

Plaça dels Àngels, 1
08001 Barcelona
macba.cat

Segueix-nos

#ColleccióMACBA

Mitjans col·laboradors

LA VANGUARDIA

Patrocinador d'accessibilitat

Amb el suport de

